

Sygn. akt I PK 327/13

POSTANOWIENIE

Dnia 21 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa A. K.
przeciwko A. Spółce z o.o. w K.
o ustalenie i wydanie świadectwa pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 maja 2014 r.,
skarg kasacyjnych strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 23 maja 2013 r., sygn. akt VI Pa (...),

- I. odrzuca skargę kasacyjną z dnia 16 sierpnia 2013 r.,**
- II. odrzuca skargę kasacyjną z dnia 12 listopada 2013 r. w**
części dotyczącej wydania świadectwa pracy,
- III. w pozostałym zakresie odmawia przyjęcia skargi**
kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 października 2012 r. Sąd Rejonowy w K. ustalił, że powódkę A. K. i pozwaną A. Spółkę z o.o. w K. łączył w okresie od 7 marca 2008 r. do 31 sierpnia 2009 r. stosunek pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony na stanowisku sprzedawcy (pkt I), nakazał stronie pozwanej wydanie powódce świadectwa pracy za wskazany okres (pkt II) oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki koszty zastępstwa procesowego (pkt III).

Na skutek apelacji strony pozwanej, Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 23 maja 2013 r. zmienił powyższy wyrok w ten sposób, że uchylił jego pkt III, a w pozostałym zakresie apelację oddalił (pkt I) oraz zasądził od pozwanej Spółki na rzecz powódki koszty postępowania odwoławczego (pkt II).

W dniu 17 czerwca 2013 r. pozwanej Spółce omyłkowo doręczone zostało przez Sąd drugiej instancji pismo oznaczone jako „wyrok z dnia 23 maja 2013 r. z uzasadnieniem”, zawierające w istocie uzasadnienie - zawartego w pkt I sentencji tego wyroku - postanowienia w przedmiocie kosztów postępowania. W terminie biegnącym od doręczenia tego pisma pozwana Spółka złożyła skargę kasacyjną z dnia 16 sierpnia 2013 r.

W skardze kasacyjnej z dnia 12 listopada 2013 r., złożonej w terminie wynikającym z art. 398⁵ § 1 k.p.c., pozwana Spółka zaskarżyła wyrok Sądu odwoławczego w części, tj. w zakresie pkt I. w części oddalającej apelację pozwanego oraz w zakresie pkt II. w całości. Skarżący zarzucił: I. naruszenie przepisów postępowania, tj.: 1) art. 189 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na uwzględnieniu powództwa i ustaleniu stosunku pracy na podstawie umowy o pracę w sytuacji braku określenia przez powódkę w pozwie elementów przedmiotowo istotnych tego stosunku oraz przy jednoczesnym braku ustalenia tych elementów przez Sądy obu instancji; 2) art. 321 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. polegające na orzeczeniu ponad żądanie zawarte w pozwie oraz zmodyfikowane w trakcie rozpoznawania sprawy przez Sąd, poprzez ustalenie istnienia stosunku pracy na podstawie umowy o pracę przy jednoczesnym określeniu rodzaju tej umowy oraz rodzaju pracy, podczas gdy elementy te nie były objęte żądaniem pozwu, które zostało ograniczone do ustalenia zatrudnienia na podstawie kolejnych umów o pracę; II. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie: 1) art. 22 § 1 oraz art. 29 § 1 k.p., przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że możliwe jest ustalenie łączącego strony stosunku pracy na podstawie umowy o pracę bez jednoczesnego ustalenia przedmiotowo istotnych elementów umowy o pracę; 2) art. 22 § 1 k.p., przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis ten zawiera wszystkie przedmiotowo istotne elementy umowy o pracę; 3) art. 29 § 1 k.p., przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy właśnie przepis ten statuuje elementy przedmiotowo istotne dla konkretnej

umowy o pracę, a ich pominięcie w orzeczeniu o charakterze ustalającym powoduje ustalenie treści stosunku pracy na podstawie umowy o pracę bez ustalenia treści tej umowy, co w konsekwencji doprowadziło do naruszenia także art. 22 § 1¹ k.p. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż ustalenie niektórych z elementów przedmiotowo istotnych umowy o pracę jest już wystarczające do stwierdzenia treści tego stosunku prawnego; 4) art. 22 § 1 k.p., przez jego błędną wykładnię; 5) art. 29 § 1 pkt 4 k.p., przez jego błędną wykładnię polegającą na utożsamieniu wymiaru czasu pracy z godzinami faktycznie przepracowanymi przez powódkę; 6) art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez jego niezastosowanie i niedokonanie wykładni oświadczeń woli zawartych przez strony w pisemnych umowach zlecenia, lecz w miejsce tego niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 83 § 1 zdanie drugie k.c. w związku z art. 300 k.p.c. oraz w związku z art. 22 § 1¹ k.p.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wskazanego wyroku w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zmianę poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i oddalenie powództwa w całości.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniony został po pierwsze - jej oczywistą zasadnością z uwagi na naruszenie art. 189 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., gdyż powódka domagała się ustalenia istnienia stosunku pracy na podstawie umowy o pracę bez jednoczesnego sformułowania elementów przedmiotowo istotnych tego stosunku a wymienionych w art. 29 § 1 k.p., co powinno spowodować oddalenie tak sformułowanego (nieprawidłowo) pozwu, a ponadto rozpoznające sprawę Sądy nie ustaliły wszystkich elementów przedmiotowo istotnych umowy; po drugie - występowaniem istotnych zagadnień prawnych, a mianowicie: 1) czy w sprawie o ustalenie istnienia stosunku pracy (art. 22 § 1 k.p.) należy także rozstrzygnąć o podstawie zatrudnienia, na której doszło do nawiązania stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, wybór, mianowanie, spółdzielcza umowa o pracę); 2) czy w sprawie, w której powód domaga się „ustalenia zatrudnienia na podstawie umowy o pracę”, a więc ustalenia stosunku

pracy na podstawie umowy o pracę, możliwe jest ograniczenie się w treści rozstrzygnięcia zawartego w wyroku do wskazania tylko niektórych elementów umowy o pracę, o których mowa w art. 29 § 1 k.p. z pominięciem pozostałych; 3) czy w sprawie o ustalenie istnienia stosunku pracy na podstawie umowy o pracę zastosowanie znajduje art. 321 § 1 k.p.c., a więc czy rozstrzygnięcie może obejmować określenie rodzaju umowy oraz rodzaju pracy, jeżeli elementy te nie były objęte żądaniem pozwu; 4) czy w sytuacji, gdy zleceniodawca posługuje się przy wykonywaniu czynności w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa nie tylko zleceniobiorcami, lecz także innymi przedsiębiorcami, a zleceniobiorca realizuje instrukcje tego innego przedsiębiorcy działającego na rzecz zleceniodawcy, można wysnuć wniosek, iż pomiędzy zleceniodawcą, a zleceniobiorcą istnieje stosunek podporządkowania charakterystyczny dla umowy o pracę, dodatkowo w sytuacji, gdy żadne ustalenia co do relacji pomiędzy zleceniodawcą a tym innym przedsiębiorcą nie zostały przez Sąd poczynione; po trzecie - potrzebą wykładni wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (co wynika z przytoczonych wyroków) art. 22 § 1 i art. 29 § 1 k.p. w zakresie możliwości ustalenia stosunku pracy bez rozstrzygnięcia o podstawie zatrudnienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁵ § 1 k.p.c., skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej. Ponieważ skarga kasacyjna z dnia 16 sierpnia 2013 r. została przez skarżącego wniesiona przed otwarciem się tego terminu (doręczone zostało jedynie uzasadnienie zawartego w pkt I sentencji wyroku postanowienia w przedmiocie kosztów postępowania), przeto podlega ona - jako niedopuszczalna - odrzuceniu z mocy art. 398⁶ § 3 k.p.c.

Odrzuceniu na podstawie tego przepisu podlega również skarga kasacyjna z dnia 12 listopada 2013 r. w części dotyczącej wydania świadectwa pracy. Zgodnie bowiem z art. 398² § 2 pkt 2 k.p.c., skarga kasacyjna w takiej sprawie jest niedopuszczalna.

Jako okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazuje jej oczywistą zasadność, wymagające rozstrzygnięcia istotne zagadnienia prawne oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych.

Z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia.

Skarżący nie zdołał wykazać tak rozumianej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność z uwagi na obrazę przez Sąd drugiej instancji „art. 189 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.” już tylko dlatego, że pierwszy z wymienionych przepisów, aczkolwiek zamieszczony został w Kodeksie postępowania cywilnego, ma charakter materialnoprawny. Zarzut jego naruszenia podniesiony przez skarżącego w ramach podstawy z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. nie mógłby zatem być uznany za skutecznie podniesiony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2011 r., II PK 295/10, OSNP 2012 nr 13-14, poz. 169 i

powołane w nim orzeczenia), skoro skarżący nie stosuje nawet konstrukcji połączenia go z zarzutem obrazy art. 321 § 1 k.p.c.

Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioszek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Z kolei odwołanie się do przesłanki istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego lub wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Skarżący, ograniczając się do sformułowania szeregu pytań, w istocie nie przeprowadza żadnego pogłębionego wywodu prawnego dla wykazania, że jego wątpliwości stanowią istotne zagadnienia prawne wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego. Po pierwsze, nie wiadomo, jakie znaczenie dla wyniku sprawy miałyby mieć rozstrzygnięcie konstruowanej na tle art. 22 § 1 k.p. wątpliwości odnoszącej się do wskazania w wyroku ustalającym istnienie stosunku pracy podstawy zatrudnienia, skoro zaskarżony wyrok zawiera rozstrzygnięcie w tym zakresie. Po drugie, odnośnie do wątpliwości wyrażanych przez skarżącego na tle art. 22 § 1 i art. 29 § 1 k.p. należy zauważyć, że zgodnie z art. 476 § 1 pkt 1¹ k.p.c., w sprawie z zakresu prawa pracy ustaleniu podlega istnienie stosunku pracy, jeżeli łączący strony stosunek prawny, wbrew zawartej między nimi umowie, ma cechy stosunku pracy (a więc stosunku prawnego o cechach określonych w art. 22 § 1 k.p.), a nie treść tego stosunku wynikająca z art. 29 § 1 k.p. Po trzecie, nie wiadomo, jakie znaczenie dla wyniku sprawy miałyby mieć zagadnienie formułowane przez skarżącego na tle art. 321 § 1 k.p.c., skoro nie twierdzi on nawet, aby zarzut naruszenia tego przepisu był podnoszony w apelacji, zaś związanie sądu drugiej instancji zarzutami apelacji dotyczącymi naruszenia prawa procesowego (art. 378 § 1 k.p.c.; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55) oznacza, że sąd ten nie bada i nie rozważa innych możliwych naruszeń prawa procesowego przez sąd pierwszej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2008 r., II PK 7/08, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 283). Po czwarte, skarżący nie wskazuje przepisu, na tle którego formułuje wątpliwość odnoszącą się do posługiwania się przez zleceniodawcę nie tylko zleceniobiorcami, ale także innymi przedsiębiorcami i jakie znaczenie kwestia ta miałaby mieć dla rozstrzygnięcia sprawy.

Z powyższych względów skarżący nie wykazał również potrzeby wykładni art. 22 § 1 oraz art. 29 § 1 k.p.c. w związku ze wskazywaną przez niego rozbieżnością w ich stosowaniu przez sądy powszechne.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

